

ЗАСТОСУВАННЯ СТ. 375 КАС УКРАЇНИ У ВИБОРЧИХ СПРАВАХ

Written by ОСІПОВА ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА, суддя Сумського окружного адміністративного суду, аспірантка Науково-навчального інституту права СумДУ (м. Суми)
Thursday, 25 November 2021 21:29

Виборчі права як невід'ємні основоположні права людини проголошені в таких міжнародно-правових актах, визнаних і ратифікованих Верховною Радою України, як ст.21 Загальної Декларації прав людини та ст.25 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, і закріплені в ст. 38 Конституції України та ст.6 Виборчого кодексу України. Однією із законодавчих гарантій виборчих прав є безперервність виборчого процесу. Згідно з абзацом 2 частини 1 статті 20 Виборчого кодексу України виборчий процес є безперервним та не може бути скасованим, зупиненим або перенесеним [1]. Цього положення закону безумовно повинні дотримуватися всі без виключення носії публічної влади і в тому числі суди. В процесі виборів часто виникають судові спори, пов'язані з оскарженням дій, бездіяльності чи рішень виборчих комісій щодо призначення та проведення виборів. Такі виборчі справи розглядаються в порядку адміністративного судочинства в прискореному режимі. В арсеналі процесуальних інструментів, передбачених КАС України, є такі, що можуть прямо впливати на хід виборчого процесу у разі їх застосування. До них відносяться процесуальні норми щодо забезпечення позову (ст. 150-158) та зупинення виконання (дії) оскаржуваного судового рішення до закінчення його перегляду в касаційному порядку (ст. 375). З метою нейтралізувати можливість судів впливати на здійснення виборчого процесу ч.4 ст.151 КАС України передбачено, що заходи забезпечення позову, які застосовує суд, не можуть зупиняти, унеможливити або в інший спосіб порушувати безперервність процесу призначення, підготовки і проведення виборів, всеукраїнського референдуму [2]. В той же час право касаційного суду зупиняти виконання (дію) судових рішень не зазнало подібного обмеження. Діюча редакція ст. 375 КАС України надає право касаційному суду зупиняти виконання (дію) оскаржуваних судових рішень до закінчення їх перегляду в касаційному порядку без усяких винятків із цього правила і тим самим фактично призупиняти виборчий процес, чим користуються окремі його суб'єкти у власних інтересах. Застосування касаційним судом ст.375 КАС України у виборчих справах пов'язане зі значними ризиками для виборчого процесу, адже в цьому випадку, крім порушення безперервності виборчого процесу, з високою ймовірністю можливе настання інших негативних наслідків, таких як зайві бюджетні витрати, порушення прав виборців тощо. Щоб не бути голослівним, наведемо красномовний приклад із судової практики (справа №480/8849/20).

Особа 1

оскаржив до Сумського окружного адміністративного суду рішення міської територіальної виборчої комісії, вважаючи її дії незаконними і висунула вимоги щодо скасування постанови міської територіальної виборчої комісії від 4 грудня 2020 року про реєстрацію Особи 2 міським головою, визнання його таким, що відмовився від посади міського голови та призначення повторних виборів.

Рішенням Сумського окружного адміністративного суду від 5 квітня 2021 року в задоволенні зазначених вимог Особі 1 відмовлено. Він оскаржив це рішення суду в апеляційному порядку.

Постановою Другого апеляційного адміністративного суду від 27 липня 2021 року апеляційну скаргу задоволено. Рішення Сумського окружного адміністративного суду від 05 квітня 2021 року скасовано з прийняттям нового судового рішення про задоволення вимог адміністративного позову. Визнано протиправними дії Буринської міської територіальної виборчої комісії Конотопського району Сумської області щодо реєстрації Особи 2 Буринським міським головою Конотопського району Сумської області.

Скасовано постанову Буринської міської територіальної виборчої комісії Конотопського

ЗАСТОСУВАННЯ СТ. 375 КАС УКРАЇНИ У ВИБОРЧИХ СПРАВАХ

Written by ОСІПОВА ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА, суддя Сумського окружного адміністративного суду, аспірантка Науково-навчального інституту права СумДУ (м. Суми)

Thursday, 25 November 2021 21:29

району Сумської області від 04 грудня 2020 року № 10 «Про реєстрацію міського голови» та зобов'язано Буринську міську територіальну виборчу комісію Конотопського району Сумської області розглянути питання щодо визнання Особи 2 такою, що відмовився від посади Буринського міського голови Конотопського району Сумської області, і призначення повторних виборів Буринського міського голови Конотопського району Сумської області. Особа 1 оскаржила зазначену постанову в касаційному порядку і разом з касаційною скаргою заявила клопотання про зупинення дії та виконання оскаржуваного судового рішення до закінчення перегляду справи в касаційному порядку.

Ухвалою Верховного Суду від 13 серпня 2021 року відкрито касаційне провадження у вказаній справі та окремою ухвалою задоволено клопотання Особи 1 і зупинено дію та виконання постанови Другого апеляційного адміністративного суду від 27 липня 2021 року до закінчення її перегляду в касаційному порядку. У вказаній ухвалі зазначено, що вона оскарженню не підлягає. Нарешті 18 листопада 2021 року прийнято остаточне судові рішення у зазначеній справі. Постановою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду касаційну скаргу Буринського міського голови Особа 2 задоволено. Постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 27 липня 2021 року скасовано, а рішення Сумського окружного адміністративного суду від 05 квітня 2021 року залишено в силі [2].

Таким чином, процедура касаційного оскарження тривала з квітня по листопад 2021 року тобто понад сім місяців, що по суті суперечить вимогам ч.1 ст. 20 Виборчого кодексу України і порушує права учасників виборчого процесу. Крім того, слід зауважити, що при ухваленні касаційним судом ухвали про зупинення виконання та дії оскаржуваного судового рішення апеляційного суду не враховано, що воно вже фактично виконане до прийняття ухвали ВСУ. На виконання судового рішення апеляційної інстанції постановою міської територіальної виборчої комісії № 3 ще від 29.07.2021 року визнано Особу 1 таким, що відмовився від посади Буринського міського голови Конотопського району Сумської області, визнано вибори Буринського міського голови Конотопського району Сумської області такими, що не відбулися, призначено повторні вибори Буринського міського голови Конотопського району Сумської області та оголошено про початок виборчого процесу повторних виборів Буринського міського голови Конотопського району Сумської області. Отже ухвала ВСУ від 13.08.2021 року заблокувала проведення повторних виборів, які вже фактично розпочалися.

До того ж, кидається в очі невідповідно тривалий строк розгляду касаційної скарги у наведеній виборчій справі, хоча вона нормами параграфу 2 глави 11 КАС України віднесена до термінових, і за логікою речей повинна була б розглянута касаційним судом у якомога коротший строк. Але закон цього не передбачає. В той час як апеляційні скарги на судові рішення за наслідками розгляду виборчих справ, визначених статтями 273-277, можуть бути подані у дводенний строк з дня їх проголошення (ч. 2 ст. 278), а питання про відкриття апеляційного провадження у справі вирішується не пізніше п'яти днів з дня надходження апеляційної скарги (ч. 2 ст. 300) і розглядаються судом апеляційної інстанції у дводенний строк після закінчення строку на апеляційне оскарження (ч. 4, ст. 278), касаційна скарга на судові рішення у таких справах подається протягом тридцяти днів з дня його проголошення (ч. 1, ст. 329), касаційне провадження відкривається не пізніше двадцяти днів з дня надходження касаційної скарги (ч. 2, ст. 334) і вона має бути розглянута судом касаційної інстанції протягом

ЗАСТОСУВАННЯ СТ. 375 КАС УКРАЇНИ У ВИБОРЧИХ СПРАВАХ

Written by ОСІПОВА ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА, суддя Сумського окружного адміністративного суду, аспірантка Науково-навчального інституту права СумДУ (м. Суми)

Thursday, 25 November 2021 21:29

шістдесяті днів з дня постановлення ухвали про відкриття касаційного провадження у справі (ч. 1 ст. 342), тобто на загальних підставах [3].

На підставі викладеного приходимо до висновку, що з метою унеможливлення невинуватеної затримки виборчого процесу доцільно внести відповідні зміни в КАС України. Зокрема доповнити частину 1 ст.375 КАС України другим абзацом такого змісту: «зупинення виконання (дії) судового рішення не допускається, якщо воно може зупинити, унеможливити або в інший спосіб порушити безперервність процесу призначення, підготовки і проведення виборів, всеукраїнського референдуму, а також, якщо оскаржене в касаційному порядку судові рішення вже фактично виконане».

Абзац 1 ч. 1 ст. 329 КАС України доповнити словами «а касаційна скарга на судові рішення у виборчих справах, передбачених ст. 273-278 цього Кодексу, подається протягом двох днів з дня його проголошення»; ч. 2 ст. 334 КАС України доповнити словами: «а касаційне провадження у виборчих справах, передбачених ст. 273-278 цього Кодексу 273-278 цього Кодексу, відкривається не пізніше трьох днів з дня надходження касаційної скарги (ч. 2 ст. 334); ч. 1 ст. 342 – словами «а у виборчих справах, передбачених ст.273-278 цього Кодексу, має бути розглянута протягом п'яти днів з дня постановлення ухвали про відкриття касаційного провадження у справі».

Список використаних джерел:

1. Виборчий кодекс України: Закон України від 19 грудня 2019 року №396 –IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/396-20#Text> (дата звернення: 20.11.2021).
2. Справа №480-8849-20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98988012> (дата звернення 20.11.2021).
3. Кодекс адміністративного судочинства України:Закон України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2747-15#n12451> (дата звернення: 20.11.2021).